

«Άγια Τριάς» άνευρίσκονται πολλά κέραμοι παλαιαί, «μανταλένια» κατά την έκφρασιν τών έντοπιών χωρικών.

8. Περί τὸ χωρίον τοῦτο καί πολλαί ἄλλαι τοποθεσίαι, ὡς τὸ «Πλοχώρι», τὸ δασόκτημα «Φυλλοριάς», Ἅγιος Νικόλαος, Προφήτης Ἡλίας, ἡ κορυφή λόφου ΝΔ τοῦ χωρίου, Μύλος τοῦ Καραγκιζοπούλου καί οἱ ἄγροι ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου, ἔνθα άνευρέθη καί ἐπιγραφή, φυλασσομένη εἰς τήν αὐτὴν οἰκίαν τοῦ χωρίου, παρουσιάζουν ἀρχαιολογικὸν ἔνδιαφέρον καί πρέπει νὰ ἐρευνηθοῦν.

Γ' ΣΕΡΡΑΙ

9. Καί ἐφέτος συνεχίσθη ἡ περὶ τὴν ἀποκατασταθεῖσαν βασιλικὴν τῆς Παλαιᾶς Μητροπόλεως ἐργασία διαμορφώσεως τοῦ περιγύρου αὐτῆς. Ἐγένετο προσέτι ἡ περιφραξις διὰ τοίχου ἐκ πελεκητῶν ποταμιῶν λίθων ὄλου τοῦ χώρου.

Δ' ΑΡΙΔΑΙΑ

10. Εἰς ἐρευνητικὴν περιοδεῖαν ἀνὰ τὴν περὶφέρειαν Ἄλωπιᾶς, εἰς τὸ χωρίον Ἄψαλος καί εἰς θέσιν «Ἀ΄ Ποτιστικά», εἰς κοινόχρηστον ἀγροτικὴν ἔκτασιν, συνορευούσαν πρὸς τὰ ἀγροκτήματα Σ. Καρακασίδη καί Σ. Παῖταρίδη, ἐσημειώσαμεν κτίσμα κογχωτὸν μετὰ θαυμασίῳ εἰς ποιότητα καί ἐκτάκτως καλῆς διατηρήσεως ψηφιδωτοῦ δαπέδου. Εἰς τοὺς πέριξ τοῦ κτηρίου ἀγρούς καί εἰς μεγάλην ἔκτασιν περὶ αὐτὸ διακρίνονται μαρμάρινα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, ἀπὸ τμήματα πλακῶν ὀρθομαρμαρώσεως, θραύσματα στρωτήρων καί καλυπτῶν, παλαιαί κέραμοι, πλίνθοι μετὰ σημάτων καί δακτυλίων προσφύσεως.

11. Εἰς τὸ ὀλίγον ἀπὸ τοῦ χωρίου Ἀψάλου ἀπέχον χωρίον Ἄλωρα, ἐντὸς λαχανοκήπου μικρᾶς ἀγροικίας, διεπιστώθη παλαιοχριστιανικὸν κτίσμα με ὠραῖον πολὺχρωμον μαρμαροθέτημα. Παρακείμενα εὐρίσκονται μάρμαρα μετὰ γλυφῶν ἀπὸ τμήματα θωρακίων, κοσμητὰ κ.ἄ.

12. Εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας μικροῦ ἐξάρματος γῆς ὑπάρχει σύστημα παλαιοχριστιανικῶν τάφων συνεχομένων, μεγάλων εἰς μέγεθος. Οἱ τάφοι οὗτοι ἐκτὸς τῆς ἰδιαζούσης μορφῆς, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν ὡς ἀρχιτεκτονικὸν σύνολον, εἶναι καί λιαν ἐνδιαφέροντες ἔνεκα τῆς εἰς τὸν πυθμένα αὐτῶν διαμορφωμένης ἐσχάρας διηθήσεως. Ἡ συστηματικὴ ἔρευνα τοῦ ταφικοῦ τοῦτου συγκροτήματος ἐνδείκνυται.

13. Εἰς τὸ χωρίον Μαργαρίτα καί ἐντὸς τοῦ ναοῦ αὐτοῦ, ὃ ὁποῖος ἀνήκει εἰς νεωτέρους

χρόνους, ἐπεσήμανα πολλὰ παλαιοχριστιανικὰ μάρμαρα, μεγάλα ψηφιδωτὰ θωράκια, ἐπιθήματα ἀμφικιονίων, βάσεις κίωνων καί εἰς τὸν περίγυρον τῆς ἐκκλησίας κίονας ἀκεραίους. Ὑποθέτω ὅτι ἡ νεωτέρα ἐκκλησία ἐκτίσθη ἐπὶ παλαιοχριστιανικοῦ ναοῦ. Ἐνισχύει τὴν γνώμην μου αὐτὴν καί ἡ θαυμασία τοποθεσία, ἥτις καί ὡς ὀχυρὰ δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ, ἀλλὰ καί ἡ καθ' ὄλην τὴν γύρω ἔκτασιν ὑπαρξίς θραυσμάτων κεράμων καί ὀστράκων τῆς ὁπίμου ἀρχαιότητος καί τῆς πρώτης βυζαντινῆς περιόδου.

Ε' ΦΙΛΙΠΠΟΙ

14. Αἰ κατά τὸ ἔτος τοῦτο συνεχισθεῖσαι ἀνασκαφαί εἰς τὸν Ὀκταγώνον ναόν (Πί ν. 315) σκοπὸν εἶχον: 1) τὴν ἀποκάλυψιν ἐν τῷ συνόλω τοῦ προτύλου τῆς τρικλίτου στοᾶς ὀδηγούσης πρὸς τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ καί τῆς σχέσεως τοῦ προτύλου τούτου πρὸς τὴν βορείως καί ἀμέσως πρὸ αὐτοῦ ἐκτεινομένην Ἐγνατίαν ὁδόν, 2) τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἀνατολικῶς καί δυτικῶς τῆς στοᾶς καί τῆς φιάλης προσκτισμάτων.

Τὸ ἐξ ἀρχῆς τεθὲν πρόγραμμα τῆς ἀνασκαφῆς ἐξετελέσθη κανονικῶς, ἀποκαλυφθέντων βορείως μὲν τῆς στοᾶς τοῦ προτύλου καί τῆς πρὸ αὐτοῦ διερχομένης Ἐγνατίας ὁδοῦ, ἀνατολικῶς αὐτῆς, συγκροτήματος λουτρῶνος μεθ' ὄλων τῶν ἐπὶ μέρους γνωστῶν εἰδικῶν διαμερισμάτων, προσέτι συγκρότημα ἐκ τριῶν μετ' ἀλλήλων ἐπικοινωνούντων χώρων, πιθανῶς ἀνηκόντων εἰς τὸ βαπτιστήριον καί τέλος δυτικῶς καί κατά μήκος τῆς στοᾶς δωματίων - ἀποθηκῶν. Ἡ ἀνασκαφὴ θὰ συνεχισθῆ. Πλείονα περὶ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ὀκταγώνου βλ. εἰς Τὸ ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἐπιμελεία Α.Κ. Ὀρλάνδου, Ἀθήναι 1958, 76 - 80· 1954, 46 - 52· 1960, 80 - 87· 1961, 73 - 82.

ΣΤΥΛ. ΠΕΛΕΚΑΝΙΣΗΣ

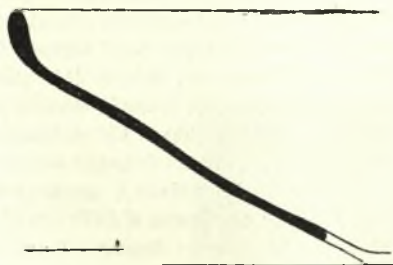
*

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΘΡΑΚΗ

Ὁ ὑπογράφων, διὰ τρίτην φοράν κατά τὸ θέρος τοῦ 1961 καί συγκεκριμένως ἀπὸ 14 Ἰουλίου μέχρι τῆς 24ης Αὐγούστου, περιήλθε τὴν περιοχὴν τὴν ἐκτεινομένην ἀπὸ τῶν παραλίων τῆς Κομοτηνῆς μέχρι τοῦ ἀπομεμονωμένου τριγώνου Ἄρδα - Ἐβρου. Ἡ ἔρευνα αὐτὴ κατέστη δυνατὴ χάρις εἰς τὴν ἀξιόλογον χορηγίαν τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν.

Ἐνθ' διὰ τὴν «Περαίαν τῶν Θεσίων» (δυτικῶς τῆς Μαρωνείας) καί «τῶν Σαμοθράκων»

(ἀνατολικῆς τῆς Μαρωνείας, μέχρι καὶ τῆς Τραϊ-
ανουπόλεως) περιοχᾶς διὰ τὰς ὁποίας, καὶ πρὸ
τῶν ἐρευνῶν τοῦ ὑπογράφοντος καὶ κατόπιν αὐ-
τῶν, εἶναι δυνατόν νὰ ὑποστηριχθῇ σήμερον ἡ
ἄποψις ὅτι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἐστερεώθησαν
πῶς αἱ γνώσεις μας, ὅτι ἐλόθησαν μέχρις ἑνὸς
σημείου τὰ προβλήματα τῆς τοπογραφίας των καί,
τὸ σπουδαιότερον, ἔχομεν πλέον εἰς τὴν διάθεσίν
μας ἐξ αὐτῶν τῶν χώρων καὶ σημαντικὸν ἀριθμὸν
πλαστικῶν ἔργων, ἰωνικῆς (ἐπαρχιακῆς βεβαίως

Σχ.δ. 1. Τομή τοῦ ἀγγείου Πίν. 317

πνοῆς), ἀντιθέτως, ἐλάχιστα στοιχεῖα ὑπάρχουν
διὰ τὴν περιοχὴν τὴν κειμένην πρὸς τὰ ΒΑ τῆς
«Περαίας τῶν Σαμοθρακῶν», ὁλοὲν δὲ γίνονται
ἀραιότερα, ἐφ' ὅσον χωροῦμεν κατὰ μῆκος τῆς δυ-
τικῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου.

Διὰ τὸ τμήμα τοῦτο τῆς χώρας καὶ αἱ ἐκ τῆς
ἀρχαίας γραπτῆς παραδόσεως πληροφορίες εἶναι
ἐλάχισται, καὶ τὰ εὐρήματα, ὅπου ὑπάρχουν, εἶναι
ἀνεπαρκῆ διὰ νὰ σχηματισθῇ σαφὴς γνώμη περὶ
τῆς τύχης τῆς περιοχῆς. Καὶ ἂν ἀκόμη, ὅμως, ἐπρό-
κειτο περὶ πλουσίας περιοχῆς, ἡ εἰς αὐτὴν περιο-
δεῖα ἐπὶ τρεῖς μόνον θερινὰς περιόδους θὰ ἦτο
ἀδύνατον νὰ ἀποδώσῃ πολλὰ τυχαῖα εὐρήματα.

Οὕτω ἡ ἔκθεσις αὐτὴ εἶναι λίαν σύντομος καὶ
εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συσχετισθῇ μὲ τὴν περισ-
σότερον ἐκτεταμένην, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὰς
δύο προγενεστέρας ἐξορμήσεις¹.

Ἐκ τῆς αὐτῆς τοῦ χωρικοῦ κ. Παναγιώτου
Δάδου εἰς *Ξυλαγανήν* μεταφέρθη εἰς τὴν
Ἀρχαιολογικὴν Συλλογὴν Κομοτηνῆς ἐνεπίγρα-
φος ἐπιτύμβιος βωμός, προερχόμενος ἐκ τῆς ἔ-
ναντι τοῦ στενοῦ ἀχένου τῆς Στρώμης (;) πε-
ριοχῆς. Ἀνευρέθη εἰς τοὺς ἀγρούς τοῦ χωρικοῦ,
πρὸς Α τοῦ κτήματος Τριαρίδῃ².

Ὁ βωμός εἶναι ἐκ Θασίου μαρμάρου (ὕψους
0,79, πλάτους 0,48 μ. 0,45 μ.), φέρει δὲ ἐπιγραφὴν :

1. Γ. Μπακαλάκη, Ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες ἐπὶ τῆς Θράκης,
1959-1960, Θεσσαλονίκη 1961, Δημοσιεύματα τῆς Θρακι-
κῆς Ἐστίας Θεσσαλονίκης.

2. Γ. Μπακαλάκη, Προανασκαφικὲς ἔρευνες ἐπὶ τῆς Θρά-
κης, Θεσσαλονίκη 1958, χάρτης 1.

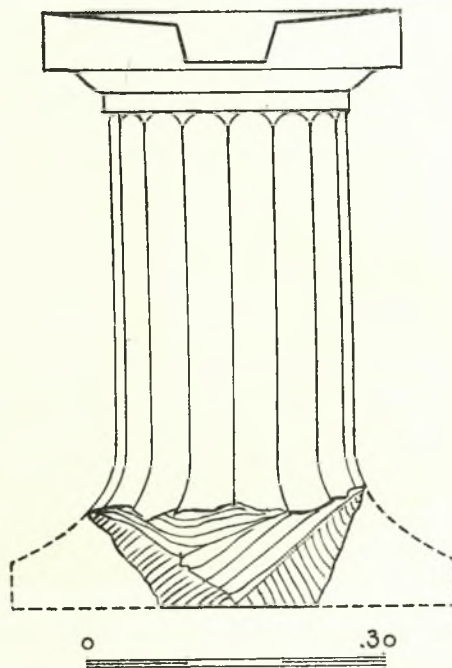
ΕΡΜΩΝ

ΠΟΛΥΑΡΗΤΟΥ

Χρονολογεῖται εἰς τὸ β' ἡμισυ τοῦ 4ου π. Χ.
αἰ. (Πί ν. 316α).

Ἡ καλὴ διατήρησις τοῦ βωμοῦ καὶ ἡ σειρὰ
ὁμοίων του ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς, θὰ παράσχη
εἰς τὸ μέλλον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπανεέλθῃ ὁ ὑπο-
γράφων εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ τύπου τῶν «ἰωνι-
κῶν» ἐπιτύμβιων, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς σχε-
τίζονται οἱ ἐπιτύμβιοι βωμοὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρό-
νων, οἵτινες παλαιότερον ἐθεωρήθησαν ὡς «εὐρή-
ματα» τοῦ δυτικοῦ ρωμαϊκοῦ κόσμου³.

Ὁ ὑπογράφων, παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ τὴν
σχετικὴν ἀδειαν τοῦ τότε Ἀρχαιολογικοῦ Συμ-
βουλίου, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνασκάψῃ τὸ θέρος τοῦ
1960, τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σπηλαίου τῆς Στρώμης⁴.
Συνέλεξεν, ὅμως, ἀρκετὰ γραπτὰ νεολιθικὰ ὄστρα-
κα μὲ ἀργυρόχρουν ἐκ γραφίτου διακόσμησιν. Κατ'
αὐτὸν τὸν τρόπον ἠξήθη τὸ ἐκείθεν προερχόμενον
ὄλικόν (Πί ν. 316γ). Ἐν τῇ μεταξὺ δέ, ὅσα ἐκ

Σχ.δ. 2. Βάσις περιρραντηρίου

τῶν ὄστράκων ἦτο δυνατόν νὰ συγκολληθοῦν
παρουσιάζονται εἰς τὸν ἐγχρωμον παρένθετον
Πί ν α κ α (Σχέδιον τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Πολυτε-

3. Ὀ.Η. 39, Beiblatt, 1 κέ.

4. Ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες σ. 5 κέ. εἰκ. 1, 2 καὶ πίν.
1, β-γ.

χνικής Σχολής κ. Χρ. Λεφάκη) και εις τὸν Πί ν. 317 καὶ τὸ Σ χ ε δ. 1 (Σχέδια τῆς πτυχιούχου τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης δ. Ἰωάννας Μανωλεδάκη)⁵.

Ἐνῶ δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα τῆς τετραγώνου ἐπιχώσεως τοῦ σπηλαίου, ἠρουνήθη ὁ ἀσβεστολιθικός ὄγκος, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἀνοίγονται τὰ σπήλαια τῆς χαράδρας Ἴν-Ντερέ. Ὁ λόφος οὗτος ὀρίζεται ἐξ Α ὑπὸ μιᾶς ἄλλης μικρότερης χαράδρας, λεγομένης Σαρῆ - Καγιᾶ, εἰς ἐκείνην δὲ ἀνοίγονται δύο μικρότερα σπήλαια. Ἄνευ δοκιμαστικῆς σκαφῆς εἶναι ἀδύνατος ἡ ἀνεύρεσις ὀστράκων. Ἡ χαράδρα στερεῖται ὕδατος. Παραμένει δὲ ὅτω ἡ μεγάλη χαράδρα Ἴν - Ντερέ τὸ πλέον ἐνδιαφέρον σημεῖον διὰ τὸ παλαιότατον παρελθὸν τοῦ τόπου.

Τὸ ὄφελος ἐκ τῆς ἔρευνῆς ταύτης συνίσταται εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἀπομεμονωμένου λόφου μικροὺς ἀγρούς, ἀνευρέθησαν προϊστορικὰ ὀστράκα. Διαφαίνονται δὲ τῆδε κακεῖσε μερικὰ τοιχάρια. Ὄυτω, φαίνεται πιθανὸν ὅτι εἰς τοὺς ὑστάτους χρόνους τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς, ὁ λόφος ἦτο κατωκημένος, ἐν ὧρα δὲ ἀνάγκης ἢ καὶ διὰ λατρευτικούς σκοπούς, κατέφωρον οἱ κάτοικοι εἰς τὰ πλούσια εἰς ἐπιχωσιν καὶ ὀστράκα σπήλαια.

Προϊστορικὰ ὀστράκα καὶ ἀπολεπίσματα λιθίνων πελέκεων καὶ πυριτολίθου εὐρέθησαν διὰ πρώτην φοράν ἐπὶ τοῦ κραναοῦ καὶ ἀπόπτου λόφου τοῦ Ἁ γί ο υ Γ ε ω ρ γί ο υ Π ε τ ρ ω τ ῶ ν⁶, πρὸς Α τοῦ Ἰσμάρου. Ὁ λόφος ὑψοῦται ἀποτόμως ἐξ ὄλων τῶν πλευρῶν, πλὴν τῆς ΒΑ, ἥτις εἶναι ἡ μόνη προσιτῆ. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὑπάρχει καὶ τοῖχος ἐκτισμένος δι' ἀσβέστου. Ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου μικροῦ χώρου τοῦ λόφου μεταξύ πολλῶν ἐρειπίων ὑπάρχουν λαξεύματα διὰ τὴν συγκέντρωσιν, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος, χιόνος καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς πλήρωσιν δι' ὕδατος τῶν δεξαμενῶν. Τὸ ἐρειπωμένον προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τὸ ὁποῖον σέβονται καὶ οἱ Μουσουλμάνοι κάτοικοι τοῦ συνοικισμοῦ Πετρωτῶν, λέγεται καὶ « τεκές ». Τὰ προϊστορικὰ ὀστράκα ἀνευρίσκονται εἰς τὴν μικρὰν ἐπιχῶσιν (τὴν καλλιεργήσιμον γῆν) ἔμπροσθεν τοῦ ἠρειπωμένου ἐκκλησιδίου.

Πολλὰ προϊστορικὰ ὀστράκα καὶ μικρὸν πῆλινον εἰδῶλιον περισηνέλεξεν ὁ ὑπογράφων εἰς τὴν Τ ο ὄ μ π α ν τῆς παραλίας Μάκρης⁷· ἐπίσης, ἀρκετὰ τοῦ 4ου αἰ. π. Χ., κυρίως δὲ λαβὰς ὄξυπυθμένων ἀμφορέων μὲ σφραγίσματα.

5. Ἀμφοτέρους εὐχαριστῶ καὶ ἐνταῦθα θερμότερα διὰ τὰ σχέδια τῶν εἰκόνων.

6. Προανασκαφικῆς ἔρευνῆς, χάρτης 1.

7. Ἀρχαιολογικῆς ἔρευνῆς, σ. 15 καὶ πίν. 1α, δ.

Κατόπιν τῆς διανομῆς ἐλατοδένδρων, εἰς τὴν θέσιν ὅπου ὑψοῦται τὸ κάστρον τοῦ Πό τ α μ ο υ⁸, κατὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς κλιτύος ἤλθον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πολλὰ ὀστράκα νεολιθικὰ καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σιδήρου. Τὰ ἐκεῖ περισυλλεγένητα νεολιθικὰ ὀστράκα εἶναι συγγενῆ πρὸς τὰ τῆς Μάκρης καὶ Παραδημῆς (Κομοτηνῆς).

Μετὰ τὴν διάνοξιν τῆς νέας ἀποξηραντικῆς τάφρου Φε ρ ρ ῶ ν - Γ ρ ᾶ ν α ς (Τραινουπόλεως), τῆς περιβαλλούσης τὸν λόφον τοῦ ἀρχαίου Δορίσκου⁹, ἤλθον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πολλοὶ τετράπλευροι δόμοι. Οὗτοι κατέπεσαν, ἴσως, ἐκ τοῦ τείχους ἢ ἀνήκουν εἰς πόρον τινὰ (πέραμα) ἐντὸς τοῦ ἔλους, τοῦ ὑπάρχοντος ἀπὸ τοῦ 21ου χιλιομέτρου τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Φερρῶν μέχρι τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Ἐβρου. Εἰς τὰ ἀναχώματα τῆς νέας τάφρου εὐρέθησαν ὀστράκα λύχων τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς (διατρήτων), μικρογραφικαὶ κύλικες, λαβὴ μὲ σφράγισμα ΜΑΤΡΟΔΩΡ[ΟΥ] καὶ σῆμα βωμόν. Ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ περιβόλου, καὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἴδια προέρχονται, τὸ πρῶτον εὐρεθέντες ἐκεῖ, λίθινοι πελέκες, προϊστορικὰ ὀστράκα, μελαμβραφῆ τοῦ 4ου π. Χ. αἰ. καὶ πολλαὶ λαβαὶ ὄξυπυθμένων ἀμφορέων μὲ σφραγίσματα.

Ἐκ τῆς αὐτῆς τοῦ χωρικοῦ Δημητρίου Πατάλη εἰς Νέον Δορίσκον, μετεφέρθησαν ὑπὸ τοῦ υπογράφοντος, εἰς τὴν Συλλογὴν Κομοτηνῆς, μαρμαρινὴ βᾶσις περιρραντηρίου καλῆς ἐποχῆς (Σ χ ε δ. 2)¹⁰. τοῦτο εὐρέθη εἰς τὸν λόφον Σαράγια (τὸν ἀρχαῖον Δορίσκον).

Ἡ συλλογὴ ἀττικῶν ὀστράκων τοῦ 5ου καὶ τοῦ 4ου αἰ. π. Χ. ἐκ Π λ ω τ ι ν ο υ π ὄ λ ε ω ς¹¹ ἠδῆξήθη σημαντικῶς μὲ νεώτερα δείγματα. Κατὰ τὴν διάνοξιν τῆς κοίτης τοῦ Ἐρυθροποτάμου, διὰ τὴν νέαν ὁδὸν καὶ γέφυραν, ἀνευρέθη κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ σειρά πελωρίων δόμων, καταπεσόντων ἴσως ἐκ τοῦ τείχους τῆς ἀρχαίας πόλεως. Ὄυτω ἐρμηνεύεται ἡ παρουσία πολλῶν ἀρχαίων «κυφῶτων» δόμων καὶ ἄλλου ὕλικου ἐντειχισμένου εἰς τὰ βυζαντινὰ κάστρα τοῦ Διδυμοτείχου (Πί ν. 316β).

Νέα δείγματα προϊστορικῶν ὀστράκων ἤλθον εἰς φῶς ἐκ τοῦ συνοικισμοῦ εἰς Πύθιον καὶ τὰ ἀκρότατα Δί κ α ι α¹². Προϊστορικὸς συνοικισμὸς διεπιστώθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ χωρίον Σ π ῆ λ α ι ο τοῦ Τριγῶνου, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ χωρικοῦ Χαράλ.

8. Ἀρχαιολογικῆς ἔρευνῆς, σ. 16.

9. Ἀρχαιολογικῆς ἔρευνῆς, σ. 17 κέ.

10. Σχέδιον τοῦ φίλου κ. Ἰ. Τραυλοῦ, ὁ ὁποῖος κατὰ καλὴν τύχην διήλθεν ἐξ Ἀλεξανδρουπόλεως μεταβαίνων εἰς τὴν Σαμοθράκην. Τὸν εὐχαριστῶ καὶ ἐδῶ θερμότερα.

11. Ἀρχαιολογικῆς ἔρευνῆς, σ. 22 κέ.

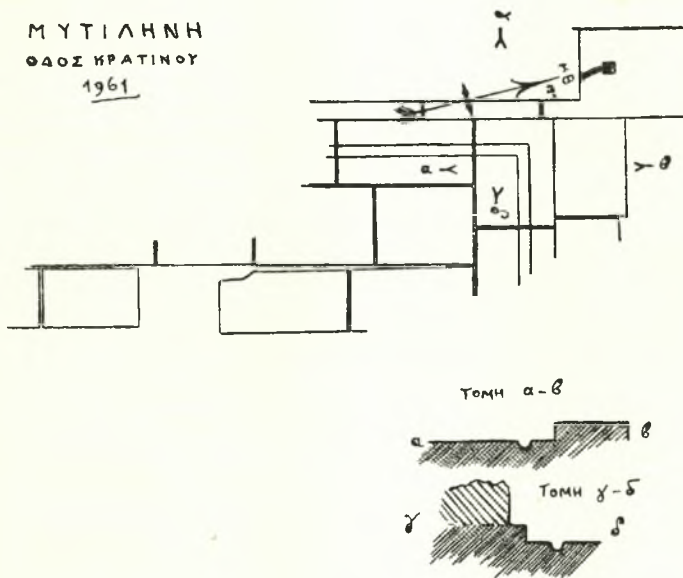
12. Ἀρχαιολογικῆς ἔρευνῆς, σ. 27.

Σακαλάκη, και δὴ κατὰ τὴν πρὸς τὸ γειτονικὸν χωρίον Πλάτη περιοχὴν του. Ὁ χωρικός ἔχει εἰς μὲν τὴν ἀβλὴν του μυλόλιθον καὶ ὄλμον, καὶ μέγαν λίθινον πέλεκυν εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰς τὸ ἐπιφανειακὸν στρώμα τοῦ ἀγροῦ εὐρέθησαν ὠριότατα ἐγχάρακτα ὄστρακα τριποδικῶν ἀγγείων μὲ « μαιανδροειδῆ » κοσμήματα ὡς καὶ ἄλλα περισσότερο χονδροειδῆ.

Τόσον ἐκ τῆς βορειοτέρας σημερινῆς ἐλληνικῆς περιοχῆς τοῦ Τριγῶνου Ἄρδα - Ἐβρου, ὅσον καὶ ἐκ τῆς νοτιοτέρας, ἀμέσως μετὰ τὰ ἀνατολικά ὄρια τῆς « Περαιᾶς τῶν Σαμοθράκων », ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τῆς ἀρχαίας πόλεως, εὐρέθησαν μερικὰ πρῶτης τάξεως εὐρήματα εἰς τὴν περιφέρειαν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορίας τῆς τέχνης εἶναι τὰ ὑστερορρωμαϊκὰ μωσαϊκὰ τῆς Χαράφας εἰς τὴν πόλιν τῆς Μυτιλήνης μὲ παραστάσεις σκηνῶν ἐκ κωμωδίων τοῦ Μενάνδρου, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς ἀρχαιολογικῆς τοπογραφίας ἢ διαπίστωσης τῆς ὑπάρξεως μυκηναϊκοῦ οἰκισμοῦ ἐπὶ τῆς νήσου

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ

Εἰσαγωγικά : Τὸ παρελθὸν ἔτος ἐσημειώθησαν μερικὰ πρῶτης τάξεως εὐρήματα εἰς τὴν περιφέρειαν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορίας τῆς τέχνης εἶναι τὰ ὑστερορρωμαϊκὰ μωσαϊκὰ τῆς Χαράφας εἰς τὴν πόλιν τῆς Μυτιλήνης μὲ παραστάσεις σκηνῶν ἐκ κωμωδίων τοῦ Μενάνδρου, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς ἀρχαιολογικῆς τοπογραφίας ἢ διαπίστωσης τῆς ὑπάρξεως μυκηναϊκοῦ οἰκισμοῦ ἐπὶ τῆς νήσου

Σχεδ. 1. Λεπτομέρεια τμήματος ὑστερορρωμαϊκοῦ οἰκήματος ὁδοῦ Κρατίνου

ἔχομεν πολλὰ σχεδὸν πανομοιότυπες ἐπαναλαμβανόμενα, χειρωνακτικὰ ἀνάγλυφα « Ἐρακὸς ἰπέως », πολὺτιμα δείγματα τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας τῶν Ἐρακῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ρωμαιοκρατίας. Εἶναι ταῦτα λίαν διδακτικά διὰ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἐθνικότητα τῶν νεκρῶν ἢ τῶν ἀναθετῶν. Ἦσαν οὗτοι Ἐραῖκες, Ἑλληνες, Ρωμαῖοι. Τόσον οἱ πρῶτοι, ὅσον καὶ οἱ τελευταῖοι, ἔλληνισαν, ἔλαβον τὴν ἐλληνικὴν Παιδείαν καὶ τὸν ἐλληνικὸν ἀνθρωπισμὸν, ἀκτινοβολήσαντος οὗτω εἰς τὸ περιφερειακὸν τοῦτο σημεῖον τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ.

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ

*

τῶν Ψαρῶν. Ἄλλα καὶ ἐπὶ μέρος εὐρήματα μὴ στερούμενα ἐνδιαφέροντος ὑπῆρξαν ἀρκετά, προχωροῦμεν δὲ νῦν εἰς τὴν κατὰ γεωγραφικὴν τάξιν ἀναγραφὴν των.

Α' ΛΕΣΒΟΣ

1. Μυτιλήνη

Εἰς τὴν Ἐπάνω Σκάλαν ἀπεκαλύφθη εἰς μῆκος 20 μ. σχεδὸν τὸ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1960 διαπιστωθὲν ἄγνωστον τέως τείχος τῆς πόλεως, τὸ ὁποῖον περιέβαλλε τὸ εἰς νησίδα σχηματιζόμενον ἀρχαιότερον τμήμα τῆς. Ὅπως δὲποτε, τὸ ἀποκαλυφθὲν τμήμα ἀπετελεῖ μέρος τοῦ συστήματος τῶν ἐπιθαλαττίων ὀχυρώσεων ἢ ἐπὶ τοῦ δυτικῶς τῆς νησίδος τμήματος τῆς πόλεως διέ-

Θράκη: α. Ἐπιτύμβιος ἐπιτύμβιος βωμὸς (Μουσεῖον Κομοτηνῆς), β. Ἀρχαῖος δόμος ἐντειχισμένος εἰς τὸ βυζ. κάστρον τοῦ Διδυμοτείχου, γ. Νεολιθικά ὄστρακα ἀπὸ τὸ σπήλαιον τῆς Στρώμης
Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ

Τεμάχια πινακίου από το σπήλαιον τῆς Στρώμης (Σχέδιον Ι. Μανωλεδάκη)

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ